

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Janusz KOCHANOWSKI

RPO-546903-I/07/KŁ

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, 02/01/2008r.

Pani
Barbara Kudrycka
Minister Nauki i Szkolnictwa
Wyższego
ul. Wspólna 1/3
00-529 Warszawa

Wielce Szanowna Pani Minister

Zwracają się do mnie studenci ze skargami na krzywdzącą wykładnię art. 179 ust. 6 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2005 r. nr 164, poz. 1365 z późn. zm.) zawierającego definicję samodzielności finansowej studenta, dokonywaną przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Samodzielność finansowa pozwala na odmienny sposób ustalania sytuacji materialnej studenta i w konsekwencji otrzymanie stypendium socjalnego.

Zgodnie z art. 179 ust. 6 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, student jest samodzielny finansowo, jeżeli on lub jego małżonek spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) posiadał stałe źródło dochodów w ostatnim roku podatkowym,
- 2) posiada stałe źródło dochodów w roku bieżącym,
- 3) jego miesięczny dochód w okresach, o których mowa w pkt 1 i 2, nie jest mniejszy od minimalnego wynagrodzenia za pracę pracowników ogłaszanego na podstawie przepisów o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, obowiązującego w ostatnim miesiącu ostatniego roku podatkowego w przypadku dochodu studenta z ostatniego roku podatkowego i obowiązującego w miesiącu złożenia wniosku o przyznanie stypendium,
- 4) nie złożył oświadczenia o prowadzeniu wspólnego gospodarstwa domowego z rodzicami lub jednym z nich.

W opinii Ministerstwa, za samodzielnego finansowo może być uznany tylko taki student, który łącznie z małżonkiem spełnia powyższe warunki; wtedy też pojawia się możliwość zmiany sposobu ustalania sytuacji materialnej studenta.

Jeżeli student jest samodzielny finansowo, w celu obliczenia miesięcznej wysokości dochodu na osobę, uprawniającego do ubiegania się o stypendium socjalne, stypendium na wyżywienie i stypendium mieszkaniowe nie wlicza się dochodów uzyskanych przez: rodziców, opiekunów prawnych lub faktycznych studenta i będących na ich utrzymaniu dzieci niepełnoletnich, dzieci pobierających naukę do 26. roku życia, a jeżeli 26 rok życia przypada w ostatnim roku studiów, do czasu ich ukończenia, oraz dzieci niepełnosprawnych bez względu na wiek.

Ministerstwo, powołując się na art. 179 ust. 5 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, prezentuje pogląd, iż aby ustalić wysokość dochodu na osobę w rodzinie studenta samodzielnego finansowo, należy zastosować zasady wynikające z przepisów ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. Nr 228, poz. 2255 z późn. zm.). Zdaniem Ministerstwa oznacza to, że określenie wysokości dochodu na osobę w rodzinie studenta powinno odbywać się stosownie do art. 3 pkt 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych, który posługuje się pojęciem tzw. dochodu netto. Tak zdefiniowany dochód powinien być stosowany przy ustalaniu wysokości dochodu, uprawniającego studenta do ubiegania się o świadczenia o charakterze socjalnym. W konsekwencji, przepis art. 179 ust. 6 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym zawierający definicję studenta samodzielnego finansowo należy tak interpretować, że studentem takim jest student, którego miesięczny dochód, lub miesięczny dochód jego małżonka, ustalony stosownie do zasad wynikających z art. 3 pkt 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych, czyli tzw. dochód netto, nie jest mniejszy od minimalnego wynagrodzenia za pracę, czyli tzw. dochodu brutto.

Taka wykładnia przywołanych powyżej przepisów budzi jednak zasadnicze wątpliwości. Minimalne wynagrodzenie za pracę jest bowiem pojęciem ustawowym i określa ono zawsze kwotę dochodu brutto. Moim więc zdaniem, art. 179 ust. 6 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym posługuje się pojęciem minimalnego wynagrodzenia za pracę w znaczeniu, które zostało mu nadane przez ustawę z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz.U. Nr 200, poz. 1679 z późn. zm.) oraz rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 września 2006 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę w 2007 r. (Dz.U. Nr 171, poz. 1227). Jest to zgodne z zasadą spójności systemu prawa, a przede wszystkim wykładnią celowościową przywołanych przepisów. Niezrozumiałe jest, dlaczego od studenta, który znajduje się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej zmuszającej go do ubiegania o pomoc socjalną ze strony uczelni, ustawodawca miałby żądać, aby dochód, jaki osiąga taki student wynosił więcej niż minimalne wynagrodzenia za pracę określone w przepisach prawa (w roku 2007 wynosi ono 936 zł brutto, natomiast w roku 2006 wynosiło 899,10 zł brutto). Przecież to właśnie owe minimalne

wynagrodzenie za pracę (które jest zawsze kwotą brutto) jest przez państwo uznawane za kwotę, która gwarantuje możliwość samodzielnego utrzymania się obywatela.

W mojej ocenie, interpretacja przedstawiana przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego nie znajduje oparcia we wskazanych powyżej przepisach. Zauważyć należy, posługując się terminologią używaną przez Ministerstwo, tj. „dochodem brutto” i „dochodem netto”, że art. 179 ust. 5 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, reguluje tylko i wyłącznie sposób, w jaki należy wyliczyć miesięczną wysokość dochodu na osobę w rodzinie studenta, od którego to kryterium dochodowego uzależnione jest otrzymanie stypendium socjalnego, stypendium na wyżywienie i stypendium mieszkaniowego. W tym zakresie ustawa odsyła do ustawy o świadczeniach rodzinnych. Ustawa ta bowiem określa w jaki sposób ustala się dochód rodziny w przeliczeniu na osobę, który uprawnia do otrzymania odpowiednich świadczeń socjalnych. Na potrzeby tejże ustawy zdefiniowano pojęcie dochodu, w oparciu, o który ustala się kryterium dochodowe. I tak, przez dochód rozumie się przychody, po odliczeniu kwot alimentów świadczonych na rzecz innych osób, podlegające opodatkowaniu na zasadach ogólnych na podstawie przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, pomniejszone o koszty uzyskania przychodu, należny podatek dochodowy od osób fizycznych, składki na ubezpieczenia społeczne niezaliczone do kosztów uzyskania przychodu oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne (art. 3 ust. 1 pkt a ustawy o świadczeniach rodzinnych).

Odnosząc się do problemu ustalenia wysokości dochodu na osobę w rodzinie studenta, aby wyliczyć kryterium dochodowe uprawniające studenta do ubiegania się o stypendium socjalne, stypendium na wyżywienie i stypendium mieszkaniowe należy uwzględnić, co do zasady, dochody osiągnane przez studenta, małżonka studenta, a także będące na utrzymaniu studenta lub jego małżonka dzieci niepełnoletnie, dzieci pobierające naukę do 26 roku życia, a jeżeli 26 rok życia przypada w ostatnim roku studiów, do ich ukończenia, oraz dzieci niepełnosprawne bez względu na wiek, a także dochody rodziców, opiekunów prawnych lub faktycznych studenta i będące na ich utrzymaniu dzieci niepełnoletnie, dzieci pobierające naukę do 26 roku życia, a jeżeli 26 rok życia przypada w ostatnim roku studiów, do ich ukończenia, oraz dzieci niepełnosprawne bez względu na wiek, chyba że student jest samodzielny finansowo. Wtedy bowiem pojawia się możliwość zmiany w sposobie ustalenia sytuacji materialnej studenta.

Zgodnie z ustawą student jest samodzielny finansowo wtedy, gdy spełnia warunki wskazane w art. 179 ust. 6 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, a więc m.in. wykaże że jego miesięczny dochód (...) nie jest mniejszy od minimalnego wynagrodzenia za pracę pracowników ogłaszanego na podstawie przepisów o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, obowiązującego w ostatnim miesiącu ostatniego roku podatkowego w przypadku dochodu studenta z ostatniego roku

podatkowego i obowiązującego w miesiącu złożenia wniosku o przyznanie stypendium (tu pojawia się tzw. „dochód brutto”). Jeżeli więc student spełni powyższe warunki, a w szczególności wykaże że otrzymuje minimalne wynagrodzenie za pracę (dochód brutto), to konsekwencją tego jest to, iż w sytuacji ubiegania się przez niego o stypendium socjalne, zamiast dochodów rodziców czy opiekunów prawnych należałoby uwzględnić osiągnane przez niego zarobki i dopiero w oparciu o uzyskiwane przez niego dochody brutto, zgodnie z ustawą o świadczeniach rodzinnych, można ustalić miesięczną wysokość dochodu na osobę w rodzinie studenta.

Zważywszy na cel i treść wskazanych powyżej przepisów, nie sposób zgodzić się z interpretacją przedstawioną przez Ministerstwo. W związku z powyższym, działając na podstawie art. 13 ust.1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jedn. Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 z późn. zm.) zwracam się do Pani Minister z uprzejmą prośbą o zajęcie stanowiska w przedstawionej kwestii.

Łączę wyrazy szacunku

/-/ Janusz Kochanowski